

İLAHİYAT FAKÜLTESİ HAZIRLIK SINIFI ÖĞRENCİLERİNİN ARAPÇA DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ (D.Ü.İ.F. ÖRNEĞİ)

Ahmet KÖMÜRCÜ¹

ÖZ

Bu araştırma, Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfları öğrencilerinin Arapça dersine yönelik tutumlarını, cinsiyet, mezun oldukları lise ve I./II. öğretim değişkenlerine göre incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı Bahar yarıyılında Hazırlık Sınıflarında öğrenim görmekte olan 259 (163 erkek, 96 kız) öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Aydoslu (2005) tarafından geliştirilen 30 maddelik "İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" öğrencilerin Arapça dersine yönelik tutumlarını ölçecek şekilde uyarlanarak kullanılmıştır. Bilişsel boyuttan bir madde ve duyuşsal boyuttan bir madde Arapça öğrenimi ile uyumadığından ölçekten çıkarılmıştır. Böylece madde sayısı 30'dan 28'e düşürülmüştür. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden olan karşılaştırmalı araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma neticesinde öğrencilerin Arapça dersine karşı tutumlarında bilişsel ve duyuşsal boyutta erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmazken davranışsal boyutta kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Çalışmadan elde edilen verilere göre öğretim türü ile birinci öğretim ve ikinci öğretimde okuyan öğrenci görüşlerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin lise türü değişkenine göre Arapça dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması sonucunda lise türüne göre anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlahiyât Fakültesi öğrencileri, Arapça Hazırlık Sınıfları, Arapça dersine ilişkin tutum.

A STUDY ON THEOLOGY STUDENTS' ATTITUDES REGARDING ARABIC CLASSES (Sample of Dicle University Faculty of Theology)

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the attitudes of Dicle University Faculty of Theology preparatory class students regarding Arabic classes in terms of gender, the type of high school attended, and according to the variable of daytime/evening education. The study has been conducted on a sample of 259 (163 male, 96 female) prep class students studying at the

---

¹Yrd. Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belâğatı A.B.D., ahmet.komurcu@amasya.edu.tr.

---

summer school of 2014-2015 academic year. The 30-item Attitudes towards English Classes Scale developed by Aydoslu (2005) was adapted to measure the attitudes towards Arabic classes. An item of cognitive attitude and an item of affective attitude were removed from the original scale due to incompatibility with Arabic studies, totaling 28 instead of 30 items. The study utilizes a comparative design which is a descriptive research method.

According to the findings of the study, there is no significant difference in students' attitudes towards Arabic classes in terms of cognitive and affective attitudes based on gender but, in terms of behavioral attitude female students seem to be at an advantage. The results demonstrate no statistically significant difference between the attitudes of daytime and evening education students. The study also concludes that attitudes towards Arabic classes do not differ based on the high school attended.

Keywords: Students of Faculty of Theology, Arabic Preparatory Classes, Attitude for Arabic Course.

I. Giriş

Arapça, geniş bir coğrafi alana yayılmış yaklaşık iki yüz milyon insanın konuştuğu bir dildir. Arapça stratejik yönünün yanı sıra, dini, tarihî, kültürel, ekonomik, siyasî, fikrî, edebî, mûsikî ve askerî yönden de büyük bir önem taşımaktadır.²

Yeryüzünde yaygın olarak kullanılan yaklaşık 225 dilin içinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın yedi komisyonunda çalışma dili kabul edilen dillerin altıncısı Arapça'dır. Fransızca, Çince, İngilizce, Rusça ve İspanyolcadan sonra dünyada konuşulan en yaygın dillerden biridir. Teşkilat'ın 1946 yılında kabul ettiği beş resmi dile Arapça'yı ilavesi, onun evrensel diller arasında yer aldığı bir göstergesidir.³

Arap Dili, Birleşmiş Milletler'in 18 Aralık 1973 tarih ve 3190 sayılı Genel Kurul kararıyla, bu kurumun çeşitli birimlerinde çalışma dili olarak kullanılmaya başlanmıştır. Genel Kurul, 1980 yılındaki 35. dönem toplantısında da Arapçayı, sosyal-iktisadi ve güvenlik konseylerinde çalışma dili olarak kabul etmiştir. Böylece Arapça, dünyanın en büyük dilleri arasına girmiş ve hak ettiği düzeye ulaşmıştır.⁴

Arapça, Müslüman halkıyla İslam dünyasının bir parçası ve Arap ülkelerinin sınır komşusu olan ülkemiz için ayrı bir önemi

---

² Mehmet Soysaldı, "Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl 14, Sayı: 45, Güz 2010, s. 247.

³ Yakup Civelek, "Türkiye'de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler -Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği-", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Van, 1998, Sayı: 2, s. 226.

⁴ İbrahim Mahmud en-Naka, *Ta'limu'l-'Arabiyye li'n-Nâtikine bi Luğatin Uhrâ*, Mekke, 1984, s. 11.

haizdir. Bu onun, yabancı bir dil olmasının ötesinde dinimiz İslam'ın kaynakları Kurân-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerin, İslam'ın anlatılması ve anlaşılmasına vasıta olan Tefsir, Fıkıh, Kelam, İslam Tarihi, Tasavvuf vb İslâmî ilimlere ait temel eserlerin dili olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla İslâmî ilimlerde söz sahibi olmak isteyenlerin bu dili öğrenmeleri zorunluluktur.⁵

Cumhuriyet döneminde yükseköğretimde Arapça öğretimi, İlahiyat Fakültesinde başlamış, daha sonraki yıllarda Yüksek İslam Enstitüleri (daha sonra İlahiyat Fakültesine dönüştürülmüştür), Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi ile Edebiyat/Fen Edebiyat Fakültelerinin Arap Dili ve Edebiyatı Bölümleri ve Eğitim Fakültelerinin Arapça Öğretmenliği Bölümlerinde devam edegelmiştir.⁶ Son yıllarda bunlara Arapça Mütercim-Tercümanlık Bölümleri de eklenmiştir.⁷

İlk İlahiyat Fakültesi 21 Nisan 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanununa esasen Dârülfünûn'a bağlı olarak İstanbul'da açılmıştır. Öğrenim süresi üç yıl olan bu fakülte, ömrünü uzun süre devam ettiremeyerek 1933 yılında kapanmıştır. Onun yerine, "İslâm Tetkikleri Enstitüsü" kurulmuştur. Ancak, bir müddet sonra burada hocalık yapan zatlardan bazılarının başka görevlere atanmaları, bazılarının da emekliye ayrılmaları üzerine öğrenci yokluğu da ileri sürülerek bu Enstitü de 1936 yılında tamamen kapatılmış,⁸ 1949 yılına kadar ülkemizde yüksek din öğretimi imkânı olmamıştır.⁹ İstanbul Dârülfünûn İlahiyat Fakültesi'nin kapanmasından on altı yıl sonra 1949'da İlahiyat Fakültesi bu defa Ankara Üniversitesine bağlı olarak 21 Kasım günü açılmıştır.¹⁰ İlk kurulduğunda öğretim süresi 4 yıl olan ve yalnızca (genel) lise çıkışlı

⁵ Abdurrahman Özdemir, "İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliği, Karşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 10, s.28; Ahmet Suphi Furat, "İslâmî İlimler Araştırmacısına Gerekli Filolojik Hazırlık", *Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu*, Samsun, 1989, s. 353.

⁶ Bkz. Hasan Soyupek, *İkinci Meşrûtiyetten Günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi* (Basılmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2004, s. 300-452.

⁷ Bkz. 2015 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYM) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, (<http://www.osym.gov.tr/belge/1-23560/2015-osys-yuksekokretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki-.html>). (31.07.2015)

⁸ Mustafa Öcal, "İlahiyat Fakültelerinin Tarihçesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, cilt: 1, 1986, s. 114; Münir Koştaş, "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Dünü Bugünü)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1999, cilt: 9 Sayı: 2, s. 145-149, Hilmi Ziya Ülken, "İlahiyat Fakültesinin Geçirdiği Safhalar", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Albümü*, Ankara, 1961, s. 7-8.

⁹ Halis Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1999, s. 40.

¹⁰ Koştaş, s. 149; Öcal, s. 116.

Öğrencileri kabul eden A. . İlahiyat Fakültesi, 1971-72  ğretim yılında, orta dereceli meslek okullarının da birer lise (meslek liseleri) haline d n st r lmelerinden sonra, bütün lise ve meslek lisesi mezunlarını kabul etmeye başlamıştır. Aynı zamanda, daha iyi niteliklere sahip, daha derin bilgilerle mücehhez, daha çok araştırma imk nına kavuşturulmuş elemanlar yetiştirmek düşüncesiyle..."  ğretim süresini de beş yıla çıkarmıştır.¹¹

A. . İlahiyat Fakültesi'nin açılışında on yıl sonra, Ali Fuat Başgil'in iyi bir din eğitimi verebilmek amacıyla hazırlayıp sunduğu rapor doğrultusunda, Yüksek İslâm Enstitüsü adıyla bir yüksek din eğitimi kurumu daha açılmasına karar verilmiş ve 19 Kasım 1959 tarihinde İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü  ğretime başlamıştır.¹² Bunu, 24 Kasım 1962'de açılan Konya Yüksek İslâm Enstitüsü takip etmiştir. Konya Yüksek İslâm Enstitüsünü sırasıyla, Kayseri (1965), İzmir (1966), Erzurum (1969), Bursa (1975), Samsun (1976) ve Yozgat (1979)'da açılan Yüksek İslam Enstitüleri takip etmiş, böylece enstitülerin sayıları sekize yükselmiştir. Atatürk Üniversitesi Senatosu 12 Őubat 1971 tarihinde "İslâmî İlimler Fakültesi" adıyla yeni bir fakülte açılması kararı almış ve bu karara dayanarak 1971-1972  ğretim yılında İslâmî İlimler Fakültesi adıyla, orta öğretime dayalı ve beş yıl  ğretim süresi olan bir fakülte açılmıştır.¹³

İlahiyat Fakültesi, Yüksek İslam Enstitüsü ve İslâmî İlimler Fakültesi olmak üzere üç farklı yükseköğretim kurumunda yapılan İslâmî ilimler  ğretimi, 20 Temmuz 1982 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kanun hükmündeki kararname ile yeniden yapılandırılmıştır.¹⁴ Bu  er evede Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü, aynı ilde bulunan İslâmî İlimler Fakültesi ile birleştirilerek İlahiyat Fakültesi adıyla Atatürk  niversitesi'ne, diğer Yüksek İslâm Enstitüleri ise İlahiyat Fakültesi olarak buldukları bölgelerdeki üniversitelere bağlanmıştır. Böylece Türkiye'de yedi İlahiyat Fakültesi oluşturulmuş, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile birlikte bu fakültelerin sayısı sekiz olmuştur. 1987'den itibaren farklı yıllarda açılan on beş İlahiyat Fakültesi ile bu fakültelerin toplam sayısı yirmi  ce ulaşmıştır.¹⁵ Günümüzde  ğrenci alan İlahiyat Fakültesi ve muadili fakülte sayısı toplamı yetmiş beş tanedir.¹⁶

¹¹  cal, s. 117.

¹² Mustafa Usta, *Türkiye'de Yüksek Din Eğitiminin Kurumlaşma ve Ekolleşme Sorunları*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2001, s. 43.

¹³ M. Vecih Uzunoğlu, "Türkiye'de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri (1956-2002)", *Nüsha Dergisi*, Yıl 3, Sayı: 8, Kış 2003, s. 10.

¹⁴ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1989, s. 409.

¹⁵ Usta, s. 34.

¹⁶ Bkz. 2015  SYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.

Resmen kuruluşunu tamamladığı halde öğrenci alım kriterlerini sağlayamadığı için öğrenci alamayan fakültelerle birlikte bu sayının yaklaşık seksen civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Lisans eğitimi veren İlahiyat Fakültelerinden başka Diyanet İşleri Başkanlığının ihtiyaç bildirmesi ve ilgili kurumların olumlu mütalaaları üzerine Yüksek Öğretim Yürütme Kurulunun 29 Aralık 1988 tarihli toplantısında aldığı kararla 1989-1990 öğretim yılında İlahiyat Meslek Yüksek Okulları ilk olarak eğitim öğretime başlamıştır. YÖK, 1998’de Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi bünyesinde İlahiyat Ön Lisans Programının açılmasını da dikkate alarak, 11 Mayıs 1999 tarihli toplantı kararıyla bu yüksekokullarını kapatmıştır.

1982 yılına kadar Lisans müfredatı içerisinde yapılan Arapça öğretimi, 1982-1997 yılları arasında lisans öncesi uygulanan zorunlu/isteğe bağlı Hazırlık sınıflarında yapılmış, YÖK’ün 1997 yılında yaptığı bir düzenleme sonucu hazırlık sınıfları kaldırılmış, 2009 yılına kadar Arapça öğretimi lisans müfredatı içerisinde yapılmıştır. YÖK almış olduğu kararla İlahiyat Fakülteleri hazırlık sınıfları uygulamasını, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında itibaren tekrar başlatmıştır.¹⁷ Günümüz itibariyle bir kaç fakültenin dışındaki bütün İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretimi Hazırlık sınıflarında zorunlu veya isteğe bağlı olarak yapılmaktadır.

Arapça ders saatlerinin dönem ve yıl içerisindeki sayısı sürekli değişmiş, bu konuda bir istikrar sağlanamamıştır. İlahiyat Fakültesi’nin kurulduğu ilk eğitim öğretim yılında (1949-1950) Arapça dersi haftada altı saat olarak düşünülmüştür.¹⁸ Fakülte Profesörler kurulunun çalışmaları sonucu alınan kararlarla derslerde ve programlarda sonraki yıllarda değişiklikler yapılmış ve Arapça dersi 1953-1954 eğitim-öğretim yılından itibaren haftada 1. Sınıfta 8 saat, 2. Sınıfta 6 saat, üçüncü sınıfta 4 saat ve dördüncü sınıfta 6 saat olarak tedris edilmeye başlanmıştır. Öğretim süresinin beş yıla çıkarıldığı 1972-1973 öğretim yılından itibaren ise Arapça dersi 1. Sınıfta 8 saat, 2. Sınıfta 6 saat, 3. Sınıfta 4 saat, 4. ve 5. sınıflarda 4’er saat olarak verilmiştir.¹⁹ 1982-1997 yılları arasında İlahiyat Fakültelerinde Arapça Hazırlık sınıfları uygulamasına geçilmiş ve hazırlık sınıflarında bazı küçük değişiklikler olsa da haftada 20 saat Arapça, 5 saat Kur’ân-ı Kerim öğretilmiştir.²⁰ 1997-2009 yılları

¹⁷ Soysaldı, s. 249.

¹⁸ M. Zeki Aydın, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı*, Dem Yayınları, İstanbul 2005, s. 125.

¹⁹ Aydın, s. 135-138.

²⁰ Ayşegül Semerci, *İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemler (Erciyes Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi*

arasında hazırlık sınıfları kaldırılmış, Arapça dersi tekrar lisans programı içerisine konmuştur. Haftalık 1. Sınıfta 10/12 saat, 2. Sınıfta 8/6 saat, 3. Sınıfta 2/2 saat Arapça okutulmuştur.²¹ 2009-2010  ğretim yılından günümüze kadar ise Arapça dersi hazırlık sınıflarında haftalık 24 saat, 2. Sınıfta 2 saat olmak üzere toplam 26 saat konmuştur.²²

İlahiyat Fakültelerini tercih ederek İslami ilimler tahsil eden ve bu alanda bilgisini zenginleştirmek isteyen öğrencilerin, ileride meslek ve uzmanlık alanına ilişkin bilgi, beceri ve tutum geliştirmelerinde en önemli faktörlerden birisi şüphesiz Arapça dersleridir. İlahiyat bölümünde okuyan öğrencilerin bu derse karşı tutumları gerek akademik ve gerekse ilerideki mesleki başarıları açısından önemlidir.

Arapçanın  ğretiminde gereken başarının yakalanmasında, öğrencilerin bu derse karşı olumlu tutum geliştirmelerinin önemi çok büyüktür. Bireylerin davranışlarının incelenmesinde davranışın belirleyicilerinden birisi olarak tutumlar araştırmaya ve incelemeye değer görülmektedir. Tutumlar hem sosyal algımızı hem de davranışlarımızı etkilemektedir.²³ öğrencilerin bir dersle ilgili duyuşsal özelliklerinin en önemli göstergelerinden biri olan tutum, bireyin bir psikolojik objeye yönelik olumlu ya da olumsuz genel duygularıdır.²⁴ Bir başka ifadeyle tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir.²⁵

Bireyin bir obje ya da uyarana karşı tutumunun ne olduğunu bilmemiz, o bireyin ilgili uyarana karşı davranışının da ne olacağını tahmin edebilmemizi sağlayabilir. Bu durum uygulamada son derece önemlidir.²⁶

Mesleki eğitimde, mesleği seçen ve o meslek istikametinde eğitim alanlara gelecekte kariyerlerine uygun bilgiler, duygular ve beceriler kazandırılmaya çalışılır. Müftülük, v ızlık ve meslek dersleri

---

İlahiyat Fakülteleri  rneği), (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2012, s. 57, 58.

²¹ Bkz.: http://www.divinity.ankara.edu.tr/?page_id=429 (22.09.2015)

²² Soysaldı, s. 250.

²³ Mehmet  st ner, " ğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum  leğinin Geçerlik ve Güvenirlik alışması", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Kış 2006, sayı: 45, s. 111.

²⁴ Mücahit Arpacı, "İlköğretim Din ve Ahlak Bilgisi  ğretmenliği Bölümü  ğrencilerinin  ğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi", *Değerler Eğitimi Dergisi*, cilt: 12, No 27, Haziran, 2014, s. 79.

²⁵ iğdem Kağıtbaşı, *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*, Evrim Yayınevi, İstanbul, 2010, s.110.

²⁶  st ner, s. 112.

öğretmenliği mesleğini uygulayacak olan bireylerin bu mesleğin gereklerini daha etkili biçimde yerine getirebilmelerine katkı sağlayacak hususlardan biri de Arapçaya yönelik tutumlarının olumlu olmasıdır. Bu nedenle İlahiyat öğrencilerinin Arapça dersine karşı tutumlarının tespit edilmesi önemlidir.

İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretimi, öğretimde ortaya çıkan sorunlar ve çözümlere yönelik Özdemir, *İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliliği, Karşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*²⁷; Soysaldı, *Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları*²⁸; Soyupek, *Yabancı Dil Öğretimi Bağlamında Arapça Öğretiminde Motivasyonun Önemi*²⁹, *İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Yürütülen Arapça Öğretimine İlişkin Öğrenci Başarılarının Tespit Edilmesi*³⁰; al-Makhzoumi, *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapçaya Yönelik Motivasyonu ve Başarıları*³¹; Deliçay, *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Öğrenmedeki Motivasyon Düzeyleri (Fırat Ün. İlahiyat Fakültesi Örneği)*³²; Karaca, *Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi (İlahiyat Fakültesi Örneği)*³³; Semerci, *İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemler*³⁴; Usta, *Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları*³⁵ vd. çalışmalar yapmışlardır. Ancak öğrencilerin Arapça dersine ilişkin tutumlarını inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

²⁷ Özdemir, *İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliliği, Karşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*.

²⁸ Soysaldı, *Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları*.

²⁹ Hasan Soyupek, "Yabancı Dil Öğretimi Bağlamında Arapça Öğretiminde Motivasyonun Önemi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 20, Isparta, 2008.

³⁰ Hasan Soyupek, "İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Yürütülen Arapça Öğretimine İlişkin Öğrenci Başarılarının Tespit Edilmesi Isparta İlahiyat Fakültesi Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 32, 2014.

³¹ Amal al-Makhzoumi, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapçaya Yönelik Motivasyonu ve Başarıları", *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 8, İzmir, 1994.

³² Tahsin Deliçay, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Öğrenmedeki Motivasyon Düzeyleri (Fırat Ün. İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 10-1, Elazığ, 2005.

³³ Mahmut Karaca, *Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi (İlahiyat Fakültesi Örneği)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2000.

³⁴ Aysegül Semerci, *İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemler (Erciyes Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakülteleri Örneği)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2012.

³⁵ İbrahim Usta, "Türkiye'de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları", *Turan-Sam Dergisi*, Sayı: 15, 2012.

Yapılan bu çalışmanın amacı Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı  ğrencilerinin Arapçaya yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından ortaya koymaktır.

Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlar yanıtlanmaya çalışılmıştır:

1. Öğrencilerin Arapça dersine yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta tutum puanları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin Arapça dersine yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta tutum puanları öğrenim türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin Arapça dersine yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta tutum puanları lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin Arapçayı öğrenmedeki amaı nedir?
5. Öğrenciler derse ve sınava hazırlanma dışında haftalık kaç saat Arapça alışmaktadırlar?

II. Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın evreni ve örneklemini, veri toplama araçları, tutum  leği, veri analizi, ölçeğin güvenirliği ve geçerliliği ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

a. Araştırma Modeli

Araştırma,  niversite İlahiyat  ğrencilerinin Arapça dersine yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından belirlemeyi amaçladığından bu araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden olan karşılaştırmalı araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karşılaştırmalı araştırma yönteminde değişkenler arasındaki ilişkiler aranmaktadır.³⁶ Karşılaştırmalı araştırmaların genel amaı incelenen durumla birlikte evren için de sistematik bir yapı ortaya koymaya çalışmaktır. Bu yöntemde değişkenler arasında ilişki olup olmadığı, neden-sonuç ilişkisine bakmadan değerlendirilmektedir.³⁷

b. Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, 2014-2015  ğretim yılında Dicle Üniversitesi, İlahiyat Fakültesinde  ğrenim gören hazırlık sınıfı öğrencileri oluştırmaktadır. Çalışmanın ders saatinde uygulanması sırasında devamsızlık yapan öğrencilerin bulunması ve ölçek sorularına çift cevap verilmesi gibi nedenlerle, toplam 259 öğrenciye ait tutum  leği ve kişisel bilgiler anketinden elde edilen bilgiler

³⁶ Salih Çepni, *Araştırma ve Proje alışmalarına Giriş*, Beşinci Baskı, Trabzon, 2010, s. 80.

³⁷ epni, s. 81.

üzerinde çalışılmıştır. Örneklem giren öğrencilerin cinsiyeti ve okullara göre dağılımına Tablo 1’de yer verilmektedir.

Tablo 1. Kişisel Bilgiler Anketi’nden Elde Edilen Bilgilere Göre Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Kişisel Özellikler	Öğrenci Sayısı	Yüzde
Cinsiyet		
• Kız	96	37
• Erkek	163	63
Öğretim Türü		
• Birinci Öğretim	52	20,1
• İkinci Öğretim	207	79,9
Lise Türü		
GENEL LİSE • Genel Lise	112	43,2
• Anadolu Lisesi	28	10,8
İMAM HATİP LİSESİ • İmam Hatip Lisesi	60	23,2
• Anadolu İmam Hatip Lisesi	29	11,2
• Meslek Lisesi	15	5,8
DİĞER • Özel Lise	6	2,3
• Açıköğretim	9	3,5
Toplam	259	100,0

Araştırmada örneklem olarak seçilen öğrencilerin %63’ü erkek %37’si kız öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin öğretim türü bazında örneklem içindeki oranlarına bakıldığında %20,1’i I. Öğretim, %79,9’u II. Öğretimden gelmektedir. Lise türü değişkenine göre öğrencilerin dağılımlarına bakıldığında örneklem %43,2’sini Genel Lise, %2,3’nü Özel Lise, %10,8’ni Anadolu Lisesi, %23,2’sini İmam Hatip Lisesi, %11,2’sini Anadolu İmam Hatip Lisesi, %5,8’ni Meslek Lisesi ve %3,5’ni de Açıköğretim lisesi öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir.

c. Veri Toplama Aracı

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin, Arapça dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu araştırmanın verileri, Aydoslu (2005)’nin, öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirmiş olduğu “İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. 30 maddelik ölçeğin güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0.93$ olarak bulunmuştur. Ölçek, “Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal” olmak üzere 3 boyuttan

oluşmaktadır. Bu araştırmada ise,  ğrencilerin Arapça dersine yönelik tutumlarını  lcecek Şekilde uyarlanan  lcekte bilişsel boyuttan bir madde ve duyuşsal boyuttan bir madde Arapça  ğrenimi ile uyumadığından çıkarılmıştır. Böylece madde sayısı 30 dan 28'e d ş r lm ştir.  lceğin güvenilirlik katsayısı ise $\alpha = 0.90$ olarak bulunmuştur.

III. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde  ğrencilerin Arapça dersine ilişkin tutum maddelerine ve kişisel bilgiler anketine verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

a.  ğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Öğrencilerin Arapça dersine ilişkin tutum maddelerine verdikleri cevapların ortalamaları maddeler halinde aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Arapça Dersine İlişkin Görüşlerinin Ortalamaları

	Maddeler		�ğrenciler	
			$\bar{X}$	ss
Bilişsel Boyut	2	Arapça'yı kullanabileceğim web sitelerine girerim.	2,58	1,44
	3	Arapça şarkılar dinlerim.	3,08	1,53
	15	Arapça yayın yapan televizyon kanallarını izlerim.	2,71	1,43
	28	Arapça çalışarak zamanımı boşa harcamam.	2,40	1,47
Duyuşsal Boyut	1	Arapça sevdiğim bir derstir.	3,46	1,34
	4	Arapça dersinden korkuyorum.	3,26	1,43
	5	Arapça zor bir derstir.	3,86	1,35
	6	Arapça dersinde zaman çabuk geçiyor.	2,74	1,46
	7	Arapça zevkli geçen bir derstir.	3,07	1,36
	8	Mümkün olsa Arapça dersi yerine başka bir ders almak isterdim.	2,94	1,54
	9	Türkçe alt yazısız ya da dublajsız Arapça filmleri izlemem.	3,32	1,46
	11	Arapça hik�ye kitapları okurum.	2,66	1,48
	12	Arapça sınavından çekinirim.	3,47	1,37
	13	Arapça dersini sıkıcı buluyorum.	3,02	1,44

	14	Arapça ders kitaplarını çalışmaktan hoşlanmam.	2,94	1,40
	17	Arapça'dan nefret ediyorum.	2,07	1,28
	18	Arapça öğrenmek benim için son derece gereksizdir.	2,14	1,41
	20	Arapça dersi benim için boşa zaman harcamaktır.	2,04	1,36
	21	Arapça ders saatinin sayısı azaltılırsa mutlu olurum.	2,85	1,60
	22	Arapça derslerinde işlenen konular önemlidir.	3,67	1,47
	23	Arapça derslerinde Arapça konuşmaktan hoşlanmam.	2,30	1,25
	24	Arapça çalışmak sinirimi bozar.	2,47	1,36
	25	Arapça yazılabileceğim yabancı arkadaşlar edinmeye çalışırım.	2,84	1,46
	26	Arapça dersini kaçırmak istemem.	3,39	1,43
	27	Arapça ödevlerini yapmaktan zevk alırım.	2,98	1,44
Davranışsal Boyut	10	Arapça bilmenin iş şansımı artıracığını düşünüyorum.	3,81	1,35
	16	Arapça bilgimi artırmak için daha çok zaman harcamak istiyorum.	3,47	1,41
	19	Arapça'yı yaşamımda birçok şekilde kullanacağıma inanıyorum.	3,64	1,42

Öğrencilerin, Arapça dersine ilişkin ortalaması yüksek çıkan görüşlerine bakıldığında; adayların Arapça dersini sevdiğikleri, Arapça bilmenin iş şansını artıracığını düşündükleri, Arapça bilgilerini arttırmak için daha çok zaman harcamak istedikleri, Arapça'yı yaşamlarında birçok şekilde kullanabileceklerine inandıkları, Arapça dersini kaçırmak istemedikleri, Arapça derslerinde işlenen konuları önemli gördükleri, Arapça dersinden korktukları, Arapça'nın zor bir ders olduğu, Türkçe alt yazısız ya da dublajsız Arapça filmleri izlemedikleri, Arapça sınavından çekindikleri, ortaya çıkmaktadır.

Ortalaması düşük çıkan öğrenci görüşlerine bakıldığında ise bu görüşlerin; Arapçadan nefret ettikleri, Arapça öğrenmeyi son derece gereksiz gördükleri, Arapça dersini boşa zaman harcamak olarak gördükleri, Arapça derslerinde Arapça konuşmaktan hoşlanmadıkları, Arapça çalışmanın sinirlerini bozduğu ve Arapça çalışarak zamanlarını boşa harcamak istemedikleri görülmektedir.

Tablo 3. Arapça Dersine Yönelik Bilişsel Boyutta Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	T	*p
Kadın	96	2,74	0,896	257	0,882	0,379
Erkek	163	2,63	1,007			

*p<0,05

Arapça dersine yönelik bilişsel boyutta tutum puanlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(257)} = 0,882$, $p > .05$]. Buna rağmen, kız  ğrencilerin Arapça dersine yönelik bilişsel boyuttaki tutum puanları ortalaması erkek  ğrencilerin Arapça dersine yönelik bilişsel boyuttaki tutum puanları ortalamalarından daha yüksektir.

Tablo 4. Arapça Dersine Yönelik Duyuşsal Boyutta Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	T	*p
Kadın	96	2,95	0,302	257	1,184	0,237
Erkek	163	2,89	0,380			

*p<0,05

Arapça dersine yönelik duyuşsal boyutta tutum puanlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(257)} = 1,184$, $p > .05$]. Buna rağmen, kız  ğrencilerin Arapça dersine yönelik duyuşsal boyuttaki tutum puanları ortalaması erkek  ğrencilerin Arapça dersine yönelik bilişsel boyuttaki tutum puanları ortalamalarından daha yüksektir.

Tablo 5. Arapça Dersine Yönelik Davranışsal Boyutta Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	T	*p
Kadın	96	3,83	1,060	257	2,57	0,011
Erkek	163	3,49	1,037			

*p<0,05

Arapça dersine yönelik davranışsal boyutta tutum puanlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmektedir [$t_{(257)} = 2,57$, $p < .05$]. Kız  ğrencilerin Arapça dersine yönelik davranışsal boyuttaki tutum puanları ortalaması erkek  ğrencilerin Arapça dersine yönelik davranışsal boyuttaki tutum puanları ortalamalarından daha yüksektir. Selçuk'un yaptığı çalışmada kız

öğrencilerin akademik başarı ve tutum puanları erkek öğrencilerin başarı ve tutum puanlarından daha yüksek olarak bulunmuştur.³⁸

Tablo 6. Arapça Dersine Yönelik Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal Boyutta Tutum Puanlarının Öğrenim Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	Öğrenim Türü	N	$\bar{X}$	ss	Sd	T	*p
Bilişsel Boyut	Birinci Öğretim	52	2,6779	0,8916	257	0,118	0,985
	İkinci Öğretim	207	2,6751	0,9877			
Duyuşsal Boyut	Birinci Öğretim	52	2,9103	0,3600	257	0,018	0,860
	İkinci Öğretim	207	2,9199	0,3582			
Davranışsal Boyut	Birinci Öğretim	52	3,6346	1,0525	257	-0,176	0,906
	İkinci Öğretim	207	3,6151	1,0615			

*p<0,05

Arapça dersine yönelik bilişsel [$t_{(257)} = 0,118, p > .05$], duyuşsal [$t_{(257)} = 0,018, p > .05$] ve davranışsal [$t_{(257)} = -0,176, p > .05$] boyutta tutum puanlarında öğrenim türüne göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(257)} = 2,57, p < .05$].

Tablo 7. Arapça Dersine Yönelik Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal Boyutta Tutum Puanlarının Lise Türüne Göre Varyans Homojenliği Testi Sonuçları

Varyans Homojenliği Testi				
	Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
Bilişsel Boyut	,872	2	256	,419
Duyuşsal Boyut	,187	2	256	,830
Davranışsal Boyut	,420	2	256	,658

³⁸ Esin Selçuk, *İngilizce Dersine Karşı Tutum ile Bu Dersteki Akademik Başarı Arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 1997, s. 4.

Yukarıdaki tabloda da görüldügü üzere lise türüne göre bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta ANOVA testi yapmadan önce varyans homojenliği testi gerçekleştirilmiştir. Buna göre varyansların homojen olduğu görülmüştür. Varyansların homojen olması nedeniyle ANOVA testi gerçekleştirilirken Post Hoc testinde LSD tekniği seçilmiştir. Elde edilen hesaplama sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 8. Arapça Dersine Yönelik Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal Boyutta Tutum Puanlarının Lise Türüne Göre ANOVA ve oklu Karşılaştırma Testi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Bilişsel	Gruplar arası	4,765	2	2,383	2,577	,078
	Grup İçi	236,741	256	,925		
	Toplam	241,507	258			
Duyuşsal	Gruplar arası	,351	2	,176	1,410	,246
	Grup İçi	31,907	256	,125		
	Toplam	32,258	258			
Davranışsal	Gruplar arası	2,134	2	1,067	,953	,387
	Grup İçi	286,501	256	1,119		
	Toplam	288,635	258			

Çoklu Karşılaştırma						
Bağımlı Değişken		(I) Lise türü	(J) Lise türü	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig.
Bilişsel	LSD	Genel Lise	İmam Hatip Lisesi	-,22095	,13037	,091
			Diğer	-,36786	,19347	,058
		İmam Hatip Lisesi	Genel Lise	,22095	,13037	,091
			Diğer	-,14691	,20302	,470
		Diğer	Genel Lise	,36786	,19347	,058
			İmam Hatip Lisesi	,14691	,20302	,470

Duyuşsal	LSD	Genel Lise	İmam Hatip Lisesi	-,03243	,04786	,499
			Diğer	-,11791	,07103	,098
		İmam Hatip Lisesi	Genel Lise	,03243	,04786	,499
			Diğer	-,08548	,07453	,252
		Diğer	Genel Lise	,11791	,07103	,098
			İmam Hatip Lisesi	,08548	,07453	,252
Davranışsal	LSD	Genel Lise	İmam Hatip Lisesi	,10286	,14342	,474
			Diğer	-,20238	,21284	,343
		İmam Hatip Lisesi	Genel Lise	-,10286	,14342	,474
			Diğer	-,30524	,22334	,173
		Diğer	Genel Lise	,20238	,21284	,343
			İmam Hatip Lisesi	,30524	,22334	,173

Tablo 8’de yer alan ANOVA testi ve Çoklu Karşılaştırma verileri incelendiğinde Lise türlerine göre Arapça dersine yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

b. Öğrencilerin Arapça Öğrenme Amaçlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kişisel bilgi anketine verdikleri cevapların frekansları ve yüzde dağılımları Tablo 8 ve Tablo 9’da verilmiştir

Tablo 9. Öğrencilerin Arapça Öğrenme Amaçlarına Göre Dağılımı

Amaç	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
Dersten geçmek	27 (%28,1)	43 (%26,4)	70 (%27,0)
Yabancılarla iletişim kurmak	6 (%6,3)	12 (%7,4)	18 (%6,9)
İyi bir iş bulmak	9 (%9,4)	9 (%5,5)	18 (%6,9)

Yurt dıŐına gitmek	2 (%2,1)	2 (%1,2)	4 (%1,5)
Kariyer yapmak	29 (%30,2)	28 (%17,2)	57 (%22,0)
Kararsızım	3 (%3,1)	3 (%1,8)	6 (%2,3)
Diğer	20 (%20,8)	66 (%40,5)	86 (%33,2)
Toplam	96 (%100)	163 (%100)	259 (%100)

Tablo 9’da sunulan dağılımlı göre, öğrencilerin % 27,0’si dersten geçmek, % 6,9’u yabancılarda iletişim kurmak, % 6,9’u iyi bir iş bulmak, % 1,5’i yurt dıŐına gitmek, % 22,0’si kariyer yapmak amacıyla Arapça  Ğrenmektedir. Diğer taraftan % 33,2’sinin diğer amaçlarla Arapça’yı öğrendiği ve öğrencilerin % 2,3’n n kararsız olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 10. ÖĞrencilerin Derse ve Sınava Hazırlanma Dışında Haftalık Arapça  alıŐma Saatlerine Göre Dağılımlı

Haftalık �alıŐma Saati	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
Hiç	35 (%36,5)	44 (%27,0)	79 (%30,5)
1-2 Saat	36 (%37,5)	51 (%31,3)	87 (%33,6)
3-4 Saat	9 (%9,4)	20 (%12,3)	29 (%11,2)
5-6 Saat	8 (%8,3)	22 (%13,5)	30 (%11,6)
7-8 Saat	5 (%5,2)	15 (%9,2)	20 (%7,7)
Daha Fazla	3 (%3,1)	11 (%6,7)	14 (%5,4)
Toplam	96 (%100)	163 (%100)	259 (%100)

Tablo 10’a göre, öğrencilerin % 30,5’nin derse ve sınava hazırlanma dışında hiç Arapça çalışmadıkları, % 33,6’sının haftada 1-2 saat Arapça çalıştıkları, % 11,2’sinin haftada 3-4 saat Arapça çalıştıkları, % 11,6’sının haftada 5-6 saat Arapça çalıştıkları, %

7,7'sinin haftada 7-8 saat Arapça çalıştıkları ve % 5,4'ünün ise haftada 7-8 saatten daha fazla Arapça çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 11. Haftalık Arapça Çalışma Saatlerinin Lise Türüne Göre Karşılaştırılması için Yapılan ANOVA ve Çoklu Karşılaştırma Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplar Arası	12,423	2	6,211	2,808	,062
Grup İçi	566,303	256	2,212		
Toplam	578,726	258			

	(I) lisetürü	Ortalama	(J) lisetürü	Ortalama Farkı (I-J)	Sig.
LSD	Genel Lise	2,4714	İmam Hatip Lisesi	,14559	,471
			Diğer	-,59524*	,048
	İmam Hatip Lisesi	2,3258	Genel Lise	-,14559	,471
			Diğer	-,74082*	,019
	Diğer	3,0667	Genel Lise	,59524*	,048
			İmam Hatip Lisesi	,74082*	,019

* Ortalama Farkı 0.05 düzeyine göre anlamlı.

Tablo 11'e göre haftalık ortalama Arapça çalışma saatlerinde lise türüne göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [$F_{(2)} = 2,808, p > .05$]. Bununla birlikte, İmam Hatip Lisesinden gelen öğrencilerin genel lise ve diğer lise türlerinden gelen öğrencilere göre daha az Arapça çalıştıkları görülmektedir. Ancak yapılan LSD'ye göre Genel Lise-Diğer Liseler ile İmam Hatip Lisesi-Diğer Liseler arasındaki ortalama farkın anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

IV. Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışmada Tablo 2'ye göre öğrenciler; Arapça dersini sevmekte, Arapça bilmenin iş şansını artıracığını düşünmekte, Arapça'yı yaşamlarında birçok şekilde kullanabileceklerine inanmaktadırlar. Bu verilere bakılarak, öğrencilerin Arapça öğrenmenin ileriki dönemlerde kendilerine faydalı olacağına inandıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, çalışmada öğrencilerin; Arapça bilgilerini arttırmak için daha çok zaman harcamak istedikleri, Arapça derslerinde işlenen konuları önemli gördükleri, Arapça dersini kaçırmak istemedikleri görülmektedir. Bu

verilere dayanarak,  ğrencilerin Arapça dersini önemsedikleri ve bu derse daha çok zaman ayırmak istedikleri ifade edilebilir. Bu da  niversiteye yeni başlayan  ğrencilerin, Arapça'ya karşı olumlu bir tutum sergiledikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada  ğrencilerin, Arapça dersinden korktukları, Arapça'nın zor bir ders olduğu, Türkçe alt yazısız ya da dublajsız Arapça filmleri izlemedikleri, Arapça derslerinde Arapça konuşmaktan hoşlanmadıkları, Arapça sınavından çekindikleri anlaşılmaktadır. Bu da her ne kadar  ğrenciler Arapça dersini sevse de, bu derse karşı korkularının olduğu, dili geliştirme etkinliklerinden uzak kaldıkları söylenebilir. Yine bu verilere bakılarak, Arapça dersinde dili geliştirmede kullanılması gereken materyallere gerektiği kadar değer verilmediği veya bunların etkili bir şekilde kullanılmadığı sonucuna varılabilir.

Arapça dersine karşı tutumları bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta ele aldığımızda bilişsel ve duyuşsal boyutta erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmazken (Tablo 3, Tablo 4) davranışsal boyutta kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (Tablo 5). Aydoslu'da alıřmasında³⁹ bilişsel boyutta kız ve erkek öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark bulamazken duyuşsal ve davranışsal boyutta kız ve erkek öğrencilerin tutumları arasında anlamlı fark olduğunu bulmuştur. Bu verilere göre kız  ğrencilerin Arapça'yı gelecekteki iş ve günlük yaşamlarında daha etkili kullanabilme davranışına sahip olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun nedenleri arasında ise ekonomik kaygıların ve  ğretmen olma isteğinin kız öğrenciler arasında daha fazla olabileceği gösterilebilir.⁴⁰ Ayrıca bu veriler cinsiyet ve tutum arasında ilişkinin olduğu sonucuna ulaştırmaktadır. Bu sonuç literatürdeki birçok çalışma ile uyuşmaktadır.⁴¹

Araştırmada  ğrenim türü ile bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta Arapça dersine olan tutum arasında bir ilişki olup olmadığına da bakılmıştır (Tablo 6). Çalışmadan elde edilen verilere göre, birinci  ğretim ile ikinci öğretimde okuyan  ğrenci görüşlerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farlılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum Birinci  ğretimde okuyan öğrencilerle, İkinci  ğretimde

³⁹ Ulviye Aydoslu, * ğretmen Adaylarının Yabancı Dil Olarak İngilizce Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2005. s. 69.

⁴⁰ Aydoslu, s. 70.

⁴¹ Esin Selçuk, s. 4; Yasuhiro Kobayashi, "The Role of Gender in Foreign Language Learning Attitudes: Japanese Female Students,' Attitudes Towards English Learning", Cilt No: 14, Sayı: 2(Haziran), 2002, s. 181-197; Aydoslu, s. 69, 70.

okuyan öğrencilerin Arapça dersine yönelik tutumları arasında bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin lise türü değişkenine göre Arapça dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması sonucunda lise türüne göre anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (Tablo 8). Bir başka ifade ile öğrencilerin okudukları lise türünün üniversitede Arapça dersine ilişkin tutumları üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir. Bu veri öğrencilerin alt yapılarının derse karşı tutumlarında ve motivasyonlarında etkiye sahip olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuç Deliçay'ın İmam Hatip Liselerinden gelen öğrencilerin Arapça öğrenmeye daha iyi motive oldukları yönündeki sonucu ile uyuşmamaktadır.⁴²

Öğrencilerin %33,2'si (N=86) Arapça'yı öğrenme amacı olarak "Diğer" seçeneğini işaretleyip, açıklama kısmında da "Kurân'ı daha iyi anlamak ve dinimi daha iyi öğrenmek" şeklinde bir ifade kullanmışlardır. Öğrencilerin en yüksek oranda "Kurân'ı daha iyi anlamak ve dini daha iyi öğrenmek" amacıyla Arapça'yı öğrenmek istemeleri, bu derse inanç bazında çok değer verdikleri sonucu ortaya çıkarabilir (Tablo 9). Ayrıca öğrencilerin %27'sinin (N=70) sadece dersten geçmek için Arapça öğrendikleri görülmektedir (Tablo 9). Bununla birlikte kız öğrencilerin kariyer yapma ve iyi bir iş bulma için Arapça öğrenme oranlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum davranışsal boyutta kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasındaki farkın kız öğrenciler lehine anlamlı olması ile uyum göstermektedir. Buradan hareketle kız öğrencilerin gelecekteki sosyal yaşamlarında kendi ekonomik gücüne sahip olabilmek isteklerinin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu söylenebilir. Bu düşünce kız öğrencilerin ekonomik kaygılarının erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu sonucunu doğrulamaktadır.⁴³

Öğrencilerin derse ve sınava hazırlanma dışında haftalık Arapça çalışma saatlerine bakıldığında % 30,5'inin hiç Arapça çalışmadıkları görülmektedir (Tablo 10). Bu durum öğrencilerin Arapçayı öncelikli olarak geçmek için çalıştıkları şeklinde görülebilir. Ayrıca öğrencilerin % 33,6'sı haftada sadece 1-2 saat Arapça çalışmaktadır. Bu da öğrencilerin Arapçayı sevmedikleri, bu dersi zor ve sıkıcı buldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun nedeni dil öğrenmede önemli bir faktör olan güdülemenin yetersiz olması olabilir. Soyupek'e göre motive edilmiş öğrenci davranışları arasında; a) İlgi duyma ve dikkat etmede süreklilik, b) Davranışların yapılması

⁴² Tahsin Deliçay, s. 71, 72.

⁴³ Aydoslu, s.70.

için çaba göstermeye ve gerekli zamanı harcamaya isteklilik ve c) Konu üzerinde odaklaşma, sonuca gitmede ısrarlı olma ve kararlılık yer alır. ⁴⁴ öğrencilerin sınava ve derse hazırlanma dışında Arapça'yı öğrenmeye çalışmamaları bu öğrencilerin güdülenmiş  ğrenci davranışlarına sahip olmadıklarını dolayısıyla da motive edilemedikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Soyupek tarafından yapılan bir araştırmada da öğrencilerin çoğunun Arapça  ğrenme konusunda motivasyon eksikliği yaşadıkları tespit edilmiştir.⁴⁵

V.  neriler

- Öğretim elemanları,  ğrencilerin Arapça dersine yönelik tutumlarını geliştirecek  ğretim stratejileri seçmelidir.
- Üniversiteye yeni başlayan  ğrencilerin Arapça'yı hangi amaçlarla öğrendiklerinin farkına varmaları sağlanabilir. Bunun için sınıflara iyi bir Arapça düzeyine sahip ve öğrenciler için iyi bir model oluşturabilecek bireyler davet edilebilir.
- Öğrencilerin Arapça bilme düzeylerinin farkına varmalarını sağlamak amacıyla düzey belirleme sınavı yapılabilir. Öğrencilerden düzeylerini yükseltmek için neler yapabileceklerini düşünmeleri sağlanarak problem  zme becerileri geliştirilebilir.
- Öğrencileri derse ve sınava hazırlanma dışında daha fazla Arapça'ya çalışmayı teşvik etmek için  ğretmen ve öğrencilerin katılabileceği çeşitli seminerler, konferanslar ve paneller düzenlenerek motivasyonlarının artırılması sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin ders dışında Arapça'yı kullanıp geliştirebilecekleri Arapça alt yazılı haftalık film gösterimi, yarışma, tiyatro ve skeç gibi etkinlikler düzenlenebilir. Öğrencilerin okulda bireysel olarak çalışabilecekleri dil laboratuvarı, çeşitli Arapça kitap, gazete ve dergilere ulaşabilecekleri okuma odası düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

AKYÜZ, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1989.

ARPACI, Mücahit, *"İlk retim Din ve Ahlak Bilgisi  ğretmenliği Bölümü  ğrencilerinin  ğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi"*, Değerler Eğitimi Dergisi, cilt: 12, No 27, Haziran, 2014.

⁴⁴ Hasan Soyupek, "Yabancı Dil  ğretimi Bağlamında Arapça  ğretiminde Motivasyonun  nemi" s.184.

⁴⁵ Hasan Soyupek, "İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Yürütülen Arapça  ğretimine İlişkin  ğrenci Başarılarının Tespit Edilmesi; Isparta İlahiyat Fakültesi  rneği", s. 85, 86.

AYDIN, M. Zeki, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı*, Dem Yayınları, İstanbul, 2005

AYDOSLU, Ulviye, *Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Olarak İngilizce Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2005.

AYHAN, Halis., *Türkiye’de Din Eğitimi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1999.

CİVELEK, Yakup, *"Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler -Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği-*", Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 2, 1998.

ÇEPNİ, Salih, *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, Beşinci Baskı, Trabzon, 2010.

DELİÇAY, Tahsin, *"İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Öğrenmedeki Motivasyon Düzeyleri (Fırat Ün. İlahiyat Fak. Örneği)"*, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 10-1, 2005.

FURAT, Ahmet Suphi, *"İslamî İlimler Araştırmacısına Gerekli Filolojik Hazırlık"*, Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu, Samsun, 1989.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*, Evrim Yayınevi, İstanbul, 2010.

KARACA, Mahmut, *Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi (İlahiyat Fakültesi Örneği)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2000.

KOBAYASHI Yasuhiro, *"The Role of Gender in Foreign Language Learning Attitudes: Japanese Female Students’ Attitudes Towards English Learning"*, Cilt No: 14, Sayı: 2(Haziran), 2002.

KOŞTAŞ, Münir, *"Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Dünü Bugünü)"*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, cilt: 9 Sayı: 2, 1999.

AL-MAKHZOUMI, Amal, *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapçaya Yönelik Motivasyonu ve Başarıları*, D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 8, İzmir, 1994.

EN-NAKA, İbrahim Mahmûd, *Ta’lîmu’l-‘Arabîyye li’n-Nâtîkîne bi Luğatin Uhrâ*, Mekke, 1984.

ÖCAL, Mustafa, *"İlahiyat Fakültelerinin Tarihçesi"*, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, cilt: 1, 1986.

ÖZDEMİR, Abdurrahman, *"İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliliği, Karşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri"* Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:10, 2004.

SELÇUK, Esin, *İngilizce Dersine Karşı Tutum ile Bu Dersteki Akademik Başarı Arasındaki İlişki*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 1997.

SEMERCİ, Ayşegül, *İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemler* (Erciyes Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakülteleri  rneği), (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2012.

SOYSALDI, Mehmet, *“Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları”*, Ekev Akademi Dergisi, Yıl 14, Sayı: 45, G z 2010.

SOYUPEK, Hasan, *İkinci Meşr tiyetten Günümüze Türkiye’de Arapça Öğretimi* (Basılmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İsparta, 2004.

_____, *“Yabancı Dil Öğretimi Bağlamında Arapça Öğretiminde Motivasyonun  nemi”* Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 20, 2008.

_____, *“İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Yürütülen Arapça Öğretimine İlişkin Öğrenci Başarılarının Tespit Edilmesi; İsparta İlahiyat Fakültesi  rneği”*, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 32, 2014.

USTA, İbrahim, *“Türkiye’de Arapça Öğreniminin Zorlukları ve Çözüm Yolları”*, Turan-Sam Dergisi, Sayı: 15, 2012.

USTA, Mustafa., *Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Kurumlaşma ve Ekollesme Sorunları*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2001.

UZUNOĞLU, M. Vecih, *“Türkiye’de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri (1956-2002)”*, Nüsha Dergisi, Yıl 3, Sayı: 8, 2003.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, *İlahiyat Fakültesinin Geçirdiği Safhalar”*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Albümü, Ankara, 1961.

ÜSTÜNER, Mehmet, *“Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum  lçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı: 45, Kış 2006.

<http://www.osym.gov.tr/belge/1-23560/2015-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki-.html>. (31.07.2015)